

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

9. Hiltegardis calumnia facta, in calumniatorem refusa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45699

sæpius de stupro interpellavit. Cùm omnia tentasset, illaque Puthipharis vxorem, ille Iosephum strenuè egisset, tam constans inrenuendo, quàm illa impudens in prehensando; mœcha spe sua frustrata; amoreque in odium verso, furiosa mulier priuignum suum ad maritum detulit, mentita, sibi vim inferre voluisse. Non nouit feminam, quisquis feminæ temerè credit. Constantinus itaque & ipse muliebris ingenij immemor, vxori fidem adhibuit, atque in filium suum, sola accusatione, nulla probatione reum, exarsit iracundiâ; neque ad defensionem admisit. Quare inauditum Polæ in Histria interemit innocentem. Vicisti, Fausta, triumphæ. jacet in sepulchro, qui noluit jacere in tuo thoro. sed non semper durat tuus triumphus. Aliquot annis latuit innocentia, & fuit triumphata: verùm tandem in lucem erupit, teque vicissim in triumphum duxit. Comperta enim falsissimæ accusationis causa, ac scelere vxoris deprehenso, Constantinus non minùs ferò, quàm ferò dolens de præcipitata sententia, filioque in præmium castitatis interfecto, Faustam docuit nequaquam fausta alite calumniæ struxisse. Nam eam in ardentibus balneis coniectam caloribus extinxit, quæ caloribus peccauit. Quare calumniosa Imperatrix lacum aperuit, & effodit eum, & incidit in fontem, quam fecit, seu in quam priuignum præmisit, cuius innocentia calumniatricem post se traxit in ruinam.

Psal. 7. 16.

IX.

Caspar Bruschi-
us in
Chronolog.
German pag.
27. Matth.
Rader. p. 2.
Bauar Sanctæ
pag 102.
Thegan. de
reb. gestis ab
Ludonico
Imp. p. 296.
c. 2. ap Bi-
thæum.

Non omitam hic inferere, quod Caspar Bruschi-
us in Chronologia monasteriorum Germaniæ, quin etiam Crusius, Frischli-
nus, Munsterus (quorum fidem tamen subleſtam facit, non sine
caussa Raderus noster) de sanctissimi nominis femina memoriæ
prodidit. Hiltegardis ea est, Hildebrando Sueuorum Duce, &
Regarda heroina domo Bauarâ, nara, coniuge Caroli Magni.
Anno Christi 783. defuncta: quam antiquissimus author Thega-
nus *beatissimam* nominat, Chronicon Mindenſe & Andecenſe.
prænomine & titulo *Sancta* honorant. Bruschi-
us: *Fundatrix sancta vocatur, non quòd canonizata sit à Romanis
Pontificibus, sed quòd ab incunabulis Christi doctrinarum ac præceptio-
num studiosissima. summo semper studio aegrotos inuiserit, & verbo Dei
consolata sit; quòd è partu laborantibus feminis Imperatrix etiam ad-
fuerit; quòd omnibus pauperibus largissima elemosynarum distribu-
tione operis*

ne opem summam tulerit. Cuius pietatis infigne & conspicuum hodie adhuc est in Campidunensi monasterio indicium: ubi in eius memoriam singulis septimanis bis, diebus videlicet Lune & Veneris, ducenti homines pauperes distributis panibus cibari, ac refocillari solent. Hæc talis Hiltegardis nobilissimi religiosorum nobilium Monasterij Campidunensis Fundatrix fuit; vel quia grata esse voluit, quòd ex humiliori statu ad supremum regia maiestatis fastigium ascenderis, vt probabilius conijcit Raderus: vel ob ærumnas grauissimas, quas more aliorum Sanctorum exantlauit. Usa est, ipso Crusio teste, ad adificationem eius Monasterij, duobus ab vrbe Constantinopoli statura & robore incomparabilibus gigantibus, Sancimone, & Celebrando. Portabant ij saxa humeris suis, ad nouam adificationem, tantumambo in die præstantes, quantum alij sedecim. Valde autem erant voraces, ita vt hominibus admirationi, & risui essent: sicuti vetustis temporibus Hercules Budoimus cognominatus, quòd totos tauros deuoraret. Vt autem Hiltegardis templum monasterij huius, quod ædificauerat & amplissime fundauerat, etiam sacris Reliquijs locupletaret, Romæ apud ipsum Pontificem sollicitauit. Ibi enim postquam narrauit Pontifici de cœnobio, quod condidisset in Illergonia; Crusio ipso, hæretico licet, teste; petijt sibi reliquias aliquot Sanctorum in id dari. Verum cum hic plus dare nollet, quam quantum ipsa minimo digito sustinere posset, inuocauit illa beatam Mariam, oraret Filium suum, vt is roboraret digitum suæ Hiltegardis. Ita, robore diuinitus petito, cum omnium admiratione, paruo digito magnum pondus sustulit variarum reliquiarum. Hinc regina nomen auctum, ait Crusius, SANCTA & MAGNA Hiltegardis. Post Papa iter ingrediens (Cardinalibus, Episcopis, Abbatibus 350 comitatus) unâ cum Imperatore Carolo & Hiltegarde Campidonum medio ferè Maio peruenit. Vbi Concursus hominum ad spectaculum dedicationis cœnobij undique factus. Huius Monasterij originem (quam narrare, non testari mens est) refert Bruschius ex antiquis Chronicis Campidunensis cœnobij in hunc modum. Incidit necessitas Carolo Magno belli aduersus Saxones suscipiendi. In absentia igitur sua Talandum matris suæ fratrem Vicarium constituit: cui & Imperij curas, & coniugem Hiltegardē etiam atque etiam commendauit. Qui fidelitatis atque honestatis omnis oblitus, etiam tori vicarium acturus, non veritus est

tus est

tus est inhonesta petere ab Imperatrice. Sed qui Helenam quaesivit, Lucretiam inuenit, immò Susannam. Neque enim tantæ virtutis femina aut maritum absentem, aut præsentem Deum uoluit offendere fidelitatis pariter, ac pietatis memor. Desideratæ rei negatione magis accensus est insanus amor. Nec destitit identidem fatigare precibus castam mulierem Talandus; quem metuens Imperatrix cœpit de astu, consueto feminarum clypeo, cogitare. Tandem igitur aliquando, quasi victa manus daret, ita ei respondit: Scis, quanti res periculi sit, quæ inter nos agitur, acutum est de nobis, si palàm fiat. Quare summopere cauendum est, ne resciaur. Tuum igitur erit, ut locum tutum, secretumque ædifices, in quo conuenire possimus, omnibus arbitris remotis, reliqua me curare finito. Ille spe plenus, repente palatium insigne extrui curauit. Quo absoluto, penitiorum aditum regio apparatus ornauit, ad quem ex aula tribus ibatur portis; illuc duxit Imperatricem. Illa præeuntem secuta usque ad intimam conclauis ultimæ januam. Eò ubi peruentum est, subito januam adduxit, diligenterque fores obserauit: quin & custodes apposuit, à quibus seruaretur. Quo in carcere diu conclusum atque emaciatum, pro meritis castigauit. Ille fame, solitudine, & supplicij metu pænè exanimatus, quotidie ad Hiltegardem misit, qui delicti veniam, gratiamque libertatis impetraret; nec tamen impetrauit antè, quàm fama esset, Cæsarem è Saxonia reuerti. Tunc enim, nimirum marito præsentem, satis se tutam fore arbitrata Imperatrix, liberum eum dimisit. Plerumque vertitur gratia malignis facta in maioris malitiæ occasionem. Hinc & Talandus carcere emissus, reduci Carolo obuiam profectus est. Quem cum saluaret, pallidus, & osseo ore, interrogauit Cæsar, quænam tam diri vultus tamque macilenti aspectus causa esset? Perfide, perfidæque fronte respondit: Inuidissime Imperator, exhaustum viribus & sanguine vides; & quid mirum si color fugit è genis? mirum est, quòd vita remanserit, inter tot & tantas ærumnas. Domum tuam, imò totius Imperij gubernacula mihi commisisti hinc discedens. Suscepi lubens, & operam omnem impendi, ne quid publicæ priuatæque utilitatis negligeretur. Pro quo labore, eam gratiam reportauit, ut à rebus gerendis remotus, & in custodia

diã datũs, duriffimẽque habitus pãnẽ enecarer fame. Quam ergaſtuli pœnam tantò grauiũs ſenſi, quia innocens fui. Libenter tuliffem, ſi meruiſſem. Cogitaſſem enim, à benefico Numine breui me ſupplicio mitique plecti, vt æternò liberarer. Nunc autem ego lui, vt alteri licentiũs peccandi eſſet occaſio, ſi cuſtos remoueretur. Iam diu expectauerat Carolus, quiſnam huius eſſet audaciã, intelligere, & iubebat Talandum nominare reuerſitatis authorem. Ille igitur, ducto ex imis præcordijs ſuſpirio, & oculis in calumiffis, quaſi ſuperos teſtes aduocaret, Pudet, inquit, pigetque nominare authorem, ò Cæſar. Et hæc factus, vocem preſſit, quaſi inuitus nominaret tanti ſceleris reũm. Mox tamen in hæc verba erupit. Quis alius hæc talia fatere potuiſſet, niſi Imperatrix? Illa, illa, ò Cæſar, me libero, amoribus ac libidini ſuã tam liberè vacare non quiuiſſet. Vt ergo monitore, & freno careret; tam diu me in vincula coniecit, donec audiret, te rediturum. De reditu tuo, vbi intellexit, carcerem aperuit, meque in libertatem reſtituit. Magnis viris, magnæ ſunt iræ, quando offenduntur. Ita igitur, his auditis, exarſit Carolus, vt in palatio ſuo non diuerteret: enimuerò, vt mandaret, mœcham in proximè præterfluentem præcipitari. Quod vbi ad Imperatricem emanauit citiũs, fuga ſibi maturè conſuluit, atque vulgo ignota, in gynæceo cuiuſdam ſatraparum Imperij, latitans vitam ſeruauit: Ibi tuta ſibi videbatur. Sed quid eſt in hoc mundo tutum? Haud multò poſt accidit, vt Imperator, ex itinere, apud eundem ſatrapam interiungeret, repentinus hoſpes. Ibi Hiltegardis, communi mulierum curioſitate, per feneftram proſpiciens, obſeruabat aduenientes; ſed & ipſa à Talando obſeruata, & Cæſari prodita eſt. Illico igitur ira vetũs pãnẽ ſepulta reuixit. Quare ſubito impetu incaleſcens mandauit, vt ad ſiluam rapta oculis priuaretur, ibique omni ope deſtituta relinqueretur feris laceranda. O fortuna quàm mutabilis es! ò quàm inſatiabilis infelicitas! Iam ſepũtabat Hiltegardis aſylum reperiffẽ; jam in portu nauigabat; cum noui ſeſe ſcopuli offendèrunt. Solus loci dominus, & mater familias antè nouerant, quam inter reliquas gynæcei nymphas hoſpitem alerent. Poſtea vbi agnitam, & ad tam miſerabilem latitudinem damnatam viderunt, non potuerunt ſatis eius calamitatem de-

tem deplorare. Ipa quoque quàm diu oculos habuit, quibus lachrymas funderet, à fletu non ceſſauit. At nihil iram Zelotypi lachrymæ molliuerunt. Ducitur in ſilvam, ne alios quoque moueat ad miſerationem, ſi habeat carnificinæ ſuæ ſpectatores. Iamque arbori alligatur exoculanda, cùm ruruſ mirabili Numiniſ prouidentia, aurei velleris Eques Freidenbergenſis genere ſuperuenit; iſque à ſore Imperatricis Adelinda miſſus, qui eam ſub cultro iam conſtitutam, è manibus licitorum eripuit. Ne verò id Imperatori innoteſceret, canem illis obrulit, cui oculos eradica-rent, quos deferrent ad Cæſarem. Ita ruruſ pia ac innocens femina experta eſt fortunam fauentiorem, Carolo bona fraude decepto, nec quidquam inter caninos & humanos oculos diſcrimante. Hiltgardis etiam hoc periculo defuncta, inde Romam profecta eſt exulatum, ſidiſſima ſibi virgine Roſina de Bodman in comitem aſſumpta. Romæ, ne eſſet otioſa, aut nihil boni faceret, artem exercuit, à prima iuuentute traditam; vt ſcilicet ſalutares herbulas legeret, variaſque inde conficeret medicinas. Nouerat enim omnium graminum & radicum vires, *Seminaq; & flores, & ſuccos*, per quos afflicta valetudo redit in vigorem. Arti ac peritiæ Deus iunxit felicitatem. Plerosque quos curabat, ſanabat. Et, ſi pauperes eſſent, ſanabat gratis. Quibus rebus factum eſt, vt breui temporis ſpatio longè lateq; inclareſceret, neque iam Romæ dumtaxat, ſed etiam paſſim alibi ars illius celebraretur; multi que ad eam ſe deferri curarent, qui deſperatis morbis affecti, ab alijs medicis auxilium nullum accipiebant. Interea nec deſuit diuinus oculus, qui de cælo reſpexit ſuper filios hominum, & ſicut Hiltgardem calumnias paſſam, morborum proſperè curandorum gloria extulit; ita viciffim in impium calumniarum architectum Talandum animaduertit. Nam qui cauſa erat, vt Imperatrix panè oculos ſuos perderet, ipſe diuinitus perdidit uſum oculorum, juſtiſſimâ pœnâ talionis. Neque in oculis ſolum inſiſta eſt pœna: totum præterea corpus illius foediſſima lepra eſt perſuſum. Itum eſt ad omnes medicos, tentata ſunt remedia omnia. Nihil vel hominum ars, vel graminum natura profecerunt. Dum vbique inquiritur, fama creſcit, Romæ eſſe feminam, velut nouam aliquam ſæculi Medeam, quæ omnes nôrit morbos ſanare. Talandus,

landus, desiderio sanitatis, siue bonis illa artibus, siue Theffalis
 vtatur, statuit cum fratre Imperatore Romam proficisci, atque
 opem illius feminæ implorare, quæ nullum sine ope à se dimitte-
 re ferebatur. Committit se viæ, & Romam appellit. Nec fuit
 difficile, Romæ, illam reperire, quæ jam in toto orbe celebris ha-
 bebatur. Quem postquam Hiltegardis de fenestra vidit, illico ag-
 nouit. Sed & causam aduentûs intellexit. Quid tunc eam face-
 re iussisset affectus, nisi virtus naturæ imperasset? Scilicet ma-
 lum malo addidisset, si fuisset ipsa mala. *In oculis suis lachrymatur* Eccli. 2. 16.
inimicus: & si inuenerit tempus, non satiabitur sanguine: & si incurre-
rint tibi mala, inuenies eum illic priorem. In oculis suis lachrymatur
inimicus, & quasi adinuans suffodiet plantas tuas. At non talis fuit
 heroina illa. Incidit utique illi in mentem: Hic est Talandus ille.
 Hic est ille impurus adulter, perfidus sollicitator, mendax calum-
 niator, qui famam, qui vitam meam ad extrema duxit. En vt,
 qui in causa fuit vt mihi oculi essent eradendi, ipse cæcitate &
 nocte plenus, horribili scabie plenus est! En, vt mea ope indiget?
 Noui herbas, scio pharmaca, perspectam habeo vim lapidum qui
 sanare, qui cruciari possint. Non sanabo, cruciabo. Haud me
 videt cæcus; nec tot ærumnis mutatum vultum agnoscunt, qui
 eum comitantur. Age anime, refrigera te, vindica tam grauem
 calumniam; & dolorem pro dolore repone. Hæc atque alia ta-
 lia suggessit utique memor tam atrocium iniuriarum animus. Sed
 virtus eum subegit, & suavit meliora. Misit itaque ad eum Rosi-
 nam suam, iussitque primùm causam tollere morbi, postea qua-
 rere medicinam, de qua ipsa sit interim prospectura. Ne autem
 causam ignoraret, ad sacerdotem eum ablegauit, cui peccata sua
 confiteretur, ob quæ utique in hæc mala incidisset. Ille seu amo-
 re sanitatis, seu quòd ictus saperet, crimenque suum agnosceret,
 paruit. Confessione, poenitentiaque peracta, intra paucos dies,
 visum recuperauit, totoque corpore mundatus est, cum pariter &
 mentis & corporis sanie emaculasset. Pro miraculo ea res habita
 est. Et æquè Pontifex atque Imperator Carolus famina peregrina
 consilium auxiliumque admirati, eam ad se accersuerunt; ea
 autem ad palatium neutrius consentiens venire, respondit, poste-
 ro se die in D. Petri Ecclesia utriusque locuturam. Aderat dies al-

zera, aderat & Hilgardis Rosina comitante. Venit & cum Pontifice Imperator. Magna est omnium expectatio mulierem peregrinam tot mirorum patricem videre cupientium. Sed omnem superauit expectationem, quod eam primo statim aspectu Carolus agnosceret, & tamquam Imperatricem coniugem salutaret. Agnita Hilgardis & Pontifici, & marito omnem totius calumniae feriem denarravit, Deoque & grates, & laudes dixit, qui electos suos *deducit in via mirabili, & facit mirabilia magna*. Neque discrimina dumtaxat recensuit, quae euaserat; sed etiam innocentiam suam, & Talandi calumniam detexit. Carolus veritatem edoctus, ingenti gaudio, illam in uxorem recepit, filijs quoque matrem Roma reducturus. Mox deinde ira omni in Talandum conuersa, cogitauit, quibus eum supplicij è medio tollendum mandaret. Sed ad clementiam ab incunabulis educata Hilgardis, inimico suo capitali vitam impetrauit. Haud tamen impetrare potuit, quin in exilium, extra Imperij fines, relegeretur. Tum noua læticia, nouumque festum Romæ extitit, Pontifice eos denuo coniungente ac benedicente, & Carolo quidem *Magni*, Hilgardis autem *Magne* nomen tribuate. Hæc ubi Romæ gesta sunt, reuersi in Germaniam, communi consensu, duo insignia pietatis monumenta exædificarunt, ad honorem Dei Matris ac Virginis: Hilgardis quidem ex voto vnum Campiduni, Carolus autem Magnus Aquisgrani alterum: quod vtrumque voluerunt esse grati animi æternum testimonium; ob innocentiae ac veritatis antè oppressæ, nunc autem manifestatæ victoriam & triumphum. Atque hæc verissima est vtriusque ædificij sacri origo, teste Bruschio.

X.

Quod num ita sit, ego neque jurare volo, neque litigare. Narrata narro. Authores do, non fidem, quæ sit penes authores. Scio, esse, qui moneat, *in acta Hilgardis prodigiosa fabularum monstra, qualia neq; Phryx olim fabulator cogitauit, nec Phædro in mentem fuerunt, nec in Parnasso Ascræus somniauit, irrepisse, & à quibusdam in historiam, tamquam certa legitimaq; recepta admissaq;*. Ego hæc pro certis non vendo. Monstra tamen fabularum non agnosco, nec somnia, qualia Æsopus aut Phædrus somniauit. Non enim bestiarum in his gestis feruntur locuta; sed talia narrantur, qualia passim
alij

Sap. 10. 17.
Psal. 135. 4.